

УДК 37.013:316.77

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2024-77-65-71>

РОМАН ТЕТЕРУК

fukidit486@gmail.com

аспірант кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

ОЛЬГА ПІНАЄВА

<https://orcid.org/0000-0002-8829-1388>

pinolga00@gmail.com

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ В КІНЦІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті розкрито значення загальнопедагогічної підготовки для формування професійної компетентності магістрів, їхнього професійного розвитку й саморозвитку.

Здійснено аналіз теоретичних підходів та методичних стратегій, що були закладені в основу підготовки магістрів педагогічних університетів України в кінці ХХ на – початку ХХІ ст., визначено їхню ефективність та вплив на розвиток освітньої галузі. Проаналізовано теоретичні та методичні підходи, шляхи їхньої адаптації до сучасних освітніх умов. Увагу було сконцентровано не лише на аналізі існуючих теоретичних підходів та методичних стратегій загальнопедагогічної підготовки магістрів педагогічних університетів України в кінці ХХ на – початку ХХІ ст., їхньої ефективності та впливу на розвиток освітньої галузі, а й на їхню адаптацію до сучасних умов розвитку теоретичних основ педагогічної освіти, підвищення якості підготовки магістрів і, отже, загального рівня освітнього процесу в Україні.

Ключові слова: загальнопедагогічна підготовка магістрів педагогічних університетів України, теоретичні основи, методичні основи, особливості загальнопедагогічної підготовки магістрів в кінці ХХ на – початку ХХІ століття.

ROMAN TETERUK

Postgraduate student of the department of pedagogy, professional education and management of educational institution of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University
Ostrozkyi Str., 32, Vinnytsia

OLGA PINAIEVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the department of pedagogy, professional education and management of educational institution of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University
Ostrozkyi Str., 32, Vinnytsia

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE GENERAL PEDAGOGICAL TRAINING OF MASTERS OF TEACHING UNIVERSITIES OF UKRAINE AT THE END OF THE XX – BEGINNING OF THE XXI CENTURY

The article reveals the importance of general pedagogical training in the formation of the professional competence of masters, their professional development and self-development. It provides not only a deep understanding of pedagogical theories and methods, it promotes the development of critical thinking, analytical abilities, the ability to work in a team and adapt to rapid changes, which are an integral part of the modern educational space. In the late 20th and early 21st centuries, pedagogical education in Ukraine was undergoing transformation, requiring new approaches and innovations. In the specified period, world trends and scientific discoveries had a significant impact on pedagogical practice and approaches to learning.

We analyzed the theoretical approaches and methodological strategies that formed the basis of the training of masters of pedagogical universities of Ukraine at the end of the 20th and the beginning of the 21st century, and determined their effectiveness and impact on the development of the educational sector. Theoretical and methodical approaches, ways of their adaptation to modern educational conditions are defined and analyzed. Among the key changes in educational policy at the beginning of the 21st century, which significantly influenced the structure and content of the pedagogical training of masters, the following can be distinguished: the expansion of educational programs and the introduction of new courses that reflect the modern challenges and needs of society as a whole and educational spheres; focus on practical skills, in connection with which the role of practical training to promote better integration of theoretical knowledge and its application in real educational situations has significantly increased; cooperation with foreign educational institutions and exchange programs began to contribute to a more active exchange of experience and the implementation of the best world practices in the pedagogical education of Ukraine. Our attention was focused not only on the analysis of existing theoretical approaches and methodological strategies

of general pedagogical training of masters of pedagogical universities of Ukraine at the end of the 20th and the beginning of the 21st century, their effectiveness and influence on the development of the educational sector, but also in their adaptation to modern conditions in the direction of the development of the theoretical foundations of pedagogical education, improving the quality of master's training and, as a result, the general level of the educational process in Ukraine.

Key words: *general pedagogical training of masters of pedagogical universities of Ukraine, theoretical foundations, methodological foundations, features of general pedagogical training of masters in the late 20th and early 21st centuries.*

У сучасному світі, який швидкими темпами змінюється й оновлюється, освіта відіграє ключову роль як у розвитку суспільства в цілому, так і в особистісно-професійному розвитку його фахівців, зокрема освітньо-педагогічної сфери. Значні трансформації, яких зазнає педагогічна освіта, спрямовують на підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних адекватно реагувати на сучасні виклики та вимоги. Особливого значення в цих процесах набуває підготовка магістрів педагогічних університетів, які покликані не тільки реалізувати здобутий загальнопедагогічний досвід, а й формувати нові підходи до навчання та розвитку особистості. У цьому контексті існує потреба аналізу теоретичних та методичних основ загальнопедагогічної підготовки здобувачів вищої педагогічної освіти на етапі переходу від кінця XX до початку XXI століть.

Загальнопедагогічна підготовка відіграла й продовжує відігравати ключову роль у формуванні професійної компетентності магістрів, їхньому професійному розвитку й саморозвитку. Вона забезпечує не лише глибоке розуміння педагогічних теорій та методик, але й розвиває необхідні навички та здібності для ефективної практичної діяльності, сприяючи розвитку критичного мислення, аналітичних здібностей, вміння працювати в команді та адаптуватися до швидкоплинних змін, що є невід'ємною частиною сучасного освітнього простору.

Період на межі двох століть нами було обрано тому, що саме з кінця двадцятого століття та першої половини двадцять першого педагогічна освіта в Україні переживала трансформацію, вимагаючи нових підходів та інновацій. З іншого боку, у зазначений період світові тренди та наукові відкриття мали досить вагомий вплив на педагогічну практику та підходи до навчання [4, с.147]. Означений період характеризується значними соціально-економічними, політичними та культурними змінами, що безпосередньо впливають на освітню сферу та вимагають адаптації освітніх програм та методик навчання до нових умов, їхнього вдосконалення та оновлення.

Проблемами загальнопедагогічної підготовки магістрів педагогічних університетів опікуються дослідники: О. Антонова, Н. Бібік, В. Галузяк, О. Дубасенюк, А. Коломієць, Н. Ничкало, О. Пометун, С. Сисоєва, І. Холковська та інші. Аналіз їхніх наукових джерел свідчить про те, що сучасні підходи до трактування загальнопедагогічної компетентності, як результату загальнопедагогічної підготовки, різняться, але більшість авторів розглядають це поняття у двох аспектах: з одного боку, як мету освіти, професійної підготовки, а з іншого, як проміжний результат, який характеризує фахівця, виконуючого свою професійну діяльність [7, с. 443].

Метою статті є аналіз теоретичних підходів та методичних стратегій, що були закладені в основу підготовки магістрів педагогічних університетів України в кінці XX на – початку XXI століття, визначення їхньої ефективності та впливу на розвиток освітньої галузі. Досягнення мети передбачає, *по-перше*, вивчення та систематизацію теоретичних джерел з теми дослідження; *по-друге*, аналіз історичного контексту та основних тенденцій розвитку педагогічної освіти в Україні в зазначений період; *по-третє*, оцінку впливу соціально-економічних та культурних факторів на формування методичних підходів до підготовки магістрів; *по-четверте*, розгляд сучасного стану та визначення перспектив розвитку загальнопедагогічної підготовки магістрів у контексті глобалізаційних процесів та інформаційних технологій. Наша мета не лише в аналізі існуючих теоретичних та методичних підходів, а й в їхній адаптації до сучасних умов у напрямку розвитку теоретичних основ педагогічної освіти, що сприятиме підвищенню якості підготовки магістрів і, отже, загального рівня освітнього процесу в Україні.

Теоретичні основи загальнопедагогічної підготовки магістрів в кінці XX – на початку XXI ст. базувались на провідних педагогічних концепціях, а саме: концепції *розвивального навчання*, концентрованої на важливості соціального контексту та взаємодії у процесі навчання; *гуманістичному підході* в педагогіці з його акцентом на індивідуальності кожного учня, його потребах та інтересах, розвитку особистісного потенціалу та ресурсу; *теорії навчання Б. Блума*, зосередженій на таксономії освітніх цілей та когнітивних, афективних і психомоторних сферах навчальної діяльності; *теорії конструктивізму*, що фокусує увагу на активній ролі учнів у процесі навчання, де знання конструюються через особистий досвід та взаємодію з середовищем.

У зазначений період, особливо на початку XXI століття, паралельно з названими концепціями стали активно розвиватись методичні підходи, які прямо або опосередковано впливали на загальнопедагогічну підготовку та професійно-особистісне становлення здобувачів вищої освіти другого магістерського рівня: *проектно-орієнтоване навчання*, спрямоване на стимулювання

креативного та критичного мислення під час розв'язання комплексних практичних завдань і залучення до реальних проєктів; *метод кейсів*, орієнтованих на розвиток аналітичних здібностей та вмінь приймати оптимальні та стратегічні рішення на основі розв'язання реальних ситуацій та проблем; нові *методи організації зворотнього зв'язку* в процесі навчання з метою покращення навчальних досягнень, визначення рівня освоєння навчального матеріалу та досягнення освітніх цілей упродовж і на завершальному етапі навчального періоду.

Неабиякий вплив на формування загальнопедагогічних компетентностей, як результату загальнопедагогічної підготовки, мали педагогічні стратегії, які активно розроблялись і втілювались у систему вищої освіти з кінці ХХ – початку ХХІ ст.: *диференціація навчання й виховання*, що забезпечувала індивідуальний підхід до кожного студента з урахуванням його потреб, інтересів, досвіду та рівня підготовки; *інклюзивна освіта*, яка сприяла наданню якісних освітніх послуг студентам, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних чи соціальних особливостей; *організація освітнього процесу навколо міждисциплінарних проєктів*, що сприяло інтеграції знань з різних предметних галузей та розвитку навичок командної роботи, оскільки міждисциплінарні програми, інтегруючи знання з різних галузей, готували магістрів до комплексного розуміння різних аспектів освітньої діяльності, забезпечуючи розвиток гнучкості та адаптивності; *активізувались емпіричні дослідження* для оцінки ефективності навчальних програм, педагогічних стратегій та інноваційних методик; створювались нові можливості для *неперервного професійного розвитку* та освіти протягом усього життя; підготовка магістрів у зазначений період охоплювала *розвиток емоційного інтелекту, навичок саморегуляції та саморефлексії*, що, звісно, сприяло особистісно-професійному зростанню фахівців педагогічної сфери, їхній ефективній узаємодії з колегами та студентами та формуванню професійно-педагогічної майстерності.

З початку ХХІ століття стали активно застосовуватись під час загальнопедагогічної підготовки магістрів освітні й педагогічні інновації (інтерактивні технології, зокрема з використання інтерактивних дошок, мобільних додатків, мультимедійних ресурсів, відеофрагментів та проблемних відеоситуацій, цифрових медіа-файлів, підкастів (аудиопрограм), інтерактивних презентацій), що дозволяли представляти навчальний матеріал у більш динамічній та зрозумілій формі; VR та AR технології для створення захоплюючого та інтерактивного навчального середовища; онлайн-курси та віртуальні симуляції для забезпечення більшої гнучкості та доступності освіти; рефлексивне навчання для спонукання студентів до самоаналізу та самовдосконалення через систематичне рефлексування свого досвіду тощо. Інноваційні технології та методики спрямовувались на розвиток не тільки знань, але й досвіду пошукової й творчої діяльності, гнучкості мислення, здатності та відкритості до інновацій, уміння працювати в мультикультурному та швидкозмінному середовищі. Науково-педагогічні дослідження цього періоду зосереджувались на інтеграції інноваційних технологій в освітній процес, розробленні нових методик викладання та стратегій адаптації освіти до змінюваних умов. Вивчення та широке впровадження інноваційних методик у підготовку магістрів відображало потребу освіти адаптуватися до сучасних реалій та викликів.

У цьому контексті цікавими є думки британського журналіста Джорджа Монбіо про цінність у постіндустріальному суспільстві творчих здібностей і вмінь критично мислити. Він зауважує, що постіндустріальна епоха ставить нові вимоги, а підхід до освіти залишається незмінним, вона підлаштовує суб'єктів освітньої діяльності під жорсткі стандарти та змушує їх діяти, як машини, заганняючи в певні рамки і знижуючи шанси на успіх в майбутньому. Студенти отримують навички, які журналіст вважає контрпродуктивними. Рутинна робота, яку легко можуть виконувати роботи, не забезпечує успішне майбутнє людини, якщо в процесі навчання вона не орієнтована на діяльність, що потребує гнучкості, винахідливості та комунікабельності. Найбільш цінними, на його думку, для успіху в майбутньому є вміння швидко розв'язувати задачі й підходити до них творчо. З цією метою необхідно орієнтуватись на ті освітні програми, котрі пропонують в процесі здобуття освіти розв'язувати конкретні кейси та створювати власні творчі проєкти [6, с. 337].

Паралельно розвивались традиційні методики загальнопедагогічної підготовки магістрів педагогічних університетів, що базувались на перевірених часом принципах та практиках. Нові педагогічні концепції, моделі й педагогічні практики виростили з глибокого вивчення, аналізу та узагальнення ідей прагматизму та прогресивізму Джона Дьюї; ключових творів фундаторів педагогічної думки (Ян Амос Коменський, Жан-Жак Руссо, Йоганн Герbart, К. Ушинський та ін.), які, з одного боку, закладали основи сучасної педагогіки, з іншого, допомагали критично оцінювати сучасні педагогічні теорії та практики, охоплюючи оцінку їхньої ефективності та релевантності.

Міжнародне співробітництво, розширення міжнародної співпраці у сфері педагогічної освіти, яке особливо активізувалось в 20-х роках ХХІ століття, створило умови для ознайомлення з міжнародними освітніми стандартами, кращими світовими практиками, для дослідження проблем глобалізації освіти, проблем порівняльної педагогіки з метою підготовки конкурентоспроможних фахівців педагогічної сфери через обмін передовим досвідом, проведення наукових дебатів. У контексті глобалізації та міжнародної співпраці *формування навичок міжкультурної комунікації*

стає ключовим у підготовці магістрів, розвиваючи їхню здатність ефективно працювати в різноманітному середовищі та сприяючи взаєморозумінню та співпраці. Активна участь у міжнародних освітніх проєктах та програмах (міжнародні партнерства) забезпечували обмін знаннями, досвідом та ресурсами, сприяли глобальній інтеграції та підвищенню якості освіти.

У кінці XX – на початку XXI ст. найпоширенішими формами організації загальнопедагогічної підготовки, що закладали стабільний фундамент для професійного розвитку, були лекційні курси, які забезпечували систематизоване засвоєння теоретичних знань; семінарські заняття, спрямовані на обговорення та аналіз різноманітних педагогічних концепцій та теорій; практичні заняття, націлені на розвиток навичок викладання та управління освітнім процесом; написання дипломних робіт – завершальної кульмінаційної форми загальнопедагогічної підготовки, у процесі роботи над якими магістри реалізували набуті вміння демонструвати свої дослідницькі навички та здатність до самостійного аналізу.

Зрештою загальнопедагогічна підготовка магістрів у педагогічних університетах України в кінці XX – на початку XXI ст. характеризується унікальними особливостями, з-поміж яких варто виокремити такі:

- комплексний підхід до навчання на основі інтегрування теоретичної та практичної складових шляхом залучення здобувачів освіти до лекційних курсів, до активної участі в семінарах, воркшопів та практичних заняттях, що дозволяло їм краще засвоювати навчальний матеріал та розвивати важливі загальнопедагогічні та професійні компетентності;
- фокусування уваги на дослідницькій діяльності студентів на основі їх активного залучення до наукових досліджень, важливої складової навчальних програм, що дозволяло розвивати критичне мислення, навички аналізу та синтезу, а також вміння працювати з науковими даними;
- особливу увагу в підготовці магістрів приділяли методичній складовій, вивченню сучасних педагогічних технологій, методик та технік з перспективою їхнього застосування у професійній діяльності;
- практикоорієнтованість через організацію різних видів педагогічних практик та стажування в реальних освітніх середовищах;
- менторська підтримка, під час якої досвідчені викладачі та педагоги-практики виступають у ролі наставників, надаючи їм необхідну підтримку та забезпечуючи зворотний зв'язок;
- експериментування з новими підходами до організації освітнього процесу, що сприяло його вдосконаленню та розвитку інноваційного мислення майбутніх фахівців;
- участь у наукових конференціях та проєктах, під час яких магістри отримували можливість презентувати результати своїх досліджень, брати участь у міжнародних проєктах та обмінюватися досвідом з колегами з інших університетів;
- розвиток соціальної відповідальності та морально-етичних цінностей, пов'язаних з почуттям відповідальності перед суспільством та здатності до етичного прийняття рішень в освітній сфері;
- розвиток лідерських якостей через заохочення студентів до активної участі в житті університету та суспільства, до організації та управління колективами, підготовки до виконання управлінських ролей у сфері освіти, до розробки політик та стратегій лідерства, розвитку управлінських компетенцій шляхом застосування спеціалізованих програм та організації курсів, спрямованих на підготовку майбутніх фахівців до виконання лідерських ролей у сфері освіти, включаючи управління освітніми інституціями;
- розробка систем зворотного зв'язку, що дозволяло студентам та викладачам вчасно отримувати інформацію про успіхи та проблеми в навчанні, сприяючи неперервному вдосконаленню освітнього процесу;
- створення та розвиток професійних мереж та спільнот, що об'єднують викладачів, науковців та практиків для обміну досвідом, ідеями та кращими практиками.

Зміни в освітній політиці на початку XXI століття значно вплинули на структуру та зміст педагогічної підготовки магістрів. Серед ключових змін можна виділити: розширення навчальних програм та введення нових курсів, що відображають сучасні виклики та потреби суспільства в цілому та освітньої сфери, а саме: цифрова грамотність, методика дистанційного навчання, інклюзивна освіта тощо; орієнтація на практичні навички, у зв'язку з чим значно посилилась роль практичної підготовки для сприяння кращій інтеграції теоретичних знань та їхнього застосування в реальних освітніх ситуаціях; співпраця з зарубіжними освітніми інституціями та програмами обміну стала сприяти більш активному обміну досвідом та впровадженню кращих світових практик у педагогічну освіту України; позитивний потенціал змін, та реформи у сфері освіти викликали необхідність забезпечення якості нових курсів, адаптації викладачів до нових технологій та методик, пошуку нових ресурсів для інноваційного навчання.

Ефективне впровадження змін в загальнопедагогічну підготовку магістрів забезпечило сприятливі умови для подальшого оновлення навчальних програм, особистісно-професійного розвитку викладачів та залученню студентів до активної участі у процесі реформування освіти;

упровадження інтердисциплінарного навчання, спрямованого на інтеграцію знань з різних дисциплін та надання здобувачам магістерської освіти можливості для кращого розуміння різноманітних аспектів педагогічної діяльності; гнучкості у виборі курсів та надання студентам можливості самостійно формувати свій навчальний план з вибору елективних курсів для сприяння розвитку індивідуальних інтересів та професійних напрямків; забезпечення доступу до сучасних технологій, обладнання та ресурсів, необхідних для реалізації інноваційних педагогічних методик та практик, інноваційних проєктів та експериментальних програм, що сприяють удосконаленню педагогічної освіти.

У сучасних умовах одним з першочергових завдань загальнопедагогічної підготовки став розвиток ефективних систем оцінювання та моніторингу якості освітніх програм, що дозволяє вчасно виявляти та усувати недоліки в навчальному процесі. Здобувачі вищої освіти, викладачі, роботодавці та інші зацікавлені сторони стали активно залучатись до процесу оцінювання та вдосконалення освітніх програм. Особливості загальнопедагогічної підготовки магістрів виокремились через оцінку та адаптацію методик викладання до потреб студентів. Врахування їхніх індивідуальних особливостей, стилів навчання та потреб стали ключовими критеріями для вибору та адаптації методик навчання, що сприяло залученню студентів до організації освітнього процесу та підвищенню його ефективності, з одного боку, а регулярне отримання зворотного зв'язку від здобувачів магістерської освіти дозволяло своєчасно адаптувати навчальний процес до потреб та очікувань студентів, з іншого боку.

Ще одна особливість загальнопедагогічної підготовки магістрів педагогічних університетів у сучасних умовах виявилась у стимулюванні рефлексивного навчання, спрямованого на аналіз власного досвіду, оцінку своїх досягнень та визначення напрямків подальшого розвитку через глибоке осмислення та інтеграцію теоретичних і практичних знань. Інтеграція інформаційних технологій (онлайн-платформ, віртуальних симуляторів, мультимедійних засобів навчання та інших) сприяла більш ефективному засвоєнню матеріалу та створенню додаткових можливостей для інтерактивного та дистанційного навчання.

На початку ХХ століття інноваційні методики вивчення психолого- педагогічних дисциплін інтегруються з традиційними, фокусуючись на розвитку комплексних навичок, які долучають критичне мислення, креативність, здатність до ефективної організації освітнього процесу. Тоді активізуються глобалізаційні зміни в освітній сфері, які спричиняють посилення міжнародної інтеграції. Університети стають більш відкритими до міжнародного співробітництва, обміну знаннями та культурним досвідом, що збагачує загальнопедагогічну підготовку магістрів та сприяє розвитку міжкультурної компетентності та глобального мислення. Швидкий розвиток інформаційних технологій кардинально змінює методики навчання. Так, електронне навчання (e-learning) з його Онлайн-платформами та курсами забезпечують гнучкість та доступність освіти, дозволяючи студентам навчатися в комфортних умовах за індивідуальним темпом. Інтерактивні навчальні інструменти: віртуальні лабораторії, симуляції, ігрові платформи та інші роблять навчання більш захоплюючим та ефективним.

Висновки. На основі аналізу виокремлених особливостей можна висновкувати про те, що ефективність методик підготовки магістрів значною мірою залежить від їхньої здатності адаптуватися до змінюваних умов та викликів освітнього середовища. Саме тому наша увага була сконцентрована не лише на аналізі існуючих теоретичних підходів та методичних стратегій загальнопедагогічної підготовки магістрів педагогічних університетів України в кінці ХХ на – початку ХХІ ст., їхньої ефективності та впливу на розвиток освітньої галузі, а й на їхню адаптацію до сучасних умов у розвитку теоретичних основ педагогічної освіти, підвищенні якості підготовки магістрів і, власне, загального рівня освітнього процесу в Україні.

Література

1. Авторські педагогічні технології в освітньо-виховному середовищі вищої школи: колект. монографія / за ред. Акімової О. В., Каплінського В. В. Вінниця, ТОВ «Ніланд ЛТД». 2015. 180 с.
2. Акімова О. В., Каплінський В. В., Хамська Н. Б. Методичні рекомендації до комплексного екзамену для студентів спеціальності «Педагогіка вищої школи» освітньо-кваліфікаційного рівня магістра. Вінниця: ТОВ «Фірма «Планер», 2015. 49 с.
3. Гуревич Р. С., Каплінський В. В. Лекторська майстерність викладача вищої школи як важлива умова успішності викладацької діяльності. *Наукова школа академіка І.А. Зязюна у працях його соратників та учнів*: матер. наук.-практ. конф. Х.: НТУ «ХПІ», 2017. С. 13 – 17.
4. Дамзін О. В. Основні напрямки дослідження проблеми особистісно-професійного становлення майбутніх учителів фізичної культури (кін. ХХ – поч. ХХІ століття) в контексті сьогодення. *Achievements of 21st Century Scientific Community: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference*, September 14-15, 2023. Dnipro. P.147–150.

5. Каплінський В. В., Лазаренко Н. І. Методика проведення практичних занять у вищій школі як важлива умова формування методичної компетентності студентів. *Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Сер. Педагогіка і психологія*. 2017. Вип. 49. С. 59–66
6. Каплінський В. В. Система професійного становлення майбутнього вчителя в процесі загальнопедагогічної підготовки у педагогічних університетах. Дис. д-ра пед. наук. Вінниця, 2019. 482с.
7. Каплінський В. В. Тетерук Р. О. Загальнопедагогічна компетентність як результат загальнопедагогічної підготовки магістрів педагогічних університетів. *Achievements of 21st Century Scientific Community: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference, September 14-15, 2023*. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine. P. 442–445
8. Каплінський В. В., Дамзін О. В. Метод виховних ситуацій у морально-етичному становленні майбутнього вчителя фізичної культури. *Українська полоністика*. Том 21. № 1 (2023). Житомир. Bydgoszcz. 2023
9. Особистісно-професійне становлення майбутнього педагога: монографія / Акімова О., Галузьяк В. [та ін.]. Вінниця: «Твори», 2020. 228 с.
10. Особистісно-професійне становлення педагога: андрагогічний вимір/ Лазаренко Н.І., Лук'янова Л.Б. [та ін.]. Вінниця: «Твори», 2021. 380 с.
11. Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя : монографія / О. В. Акімова, В. М. Галузьяк [та ін.]. Вінниця: Нілан, 2014. 416 с.
12. Педагогічний супровід особистісно-професійного професійного розвитку майбутнього вчителя / Акімова О.В., Галузьяк В.М. [та ін.]. Вінниця: «Твори», 2019. 340 с.
13. Професійне становлення особистості майбутнього вчителя: монографія / Акімова О., Галузьяк В. [та ін.]. Вінниця: «Твори», 2018. 328 с.
14. Теоретико-методичні засади формування загальнопедагогічної компетентності сучасного вчителя в контексті становлення європейського простору вищої освіти: монографія / Акімова О., Галузьяк В. [та ін.]. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 388 с.
15. Формування загальнопедагогічної компетентності майбутніх учителів: монографія / Акімова О.В., Галузьяк В.М. [та ін.]. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 200 с.

Reference

1. Avtorski pedahohichni tekhnologii v osvithno-vykhovnomu seredovyshchi vyshchoi shkoly [Original pedagogical technologies in the educational and educational environment of a higher school]: kolekt. monohrafiia / za red. Akimovoi O. V., Kaplinskoho V. V. Vinnytsia, TOV «Niland LTD». 2015. 180 s.
2. Akimova O. V., Kaplinskyi V. V., Khamska N. B. Metodychni rekomendatsii do kompleksnoho ekzaminu dlia studentiv spetsialnosti «Pedahohika vyshchoi shkoly» osvithno-kvalifikatsiinoho rivnia mahistra [Methodological recommendations for the comprehensive exam for students of the specialty "Pedagogy of the higher school" of the master's educational and ication level]. Vinnytsia: TOV «Firma «Planer», 2015. 49 s.
3. Hurevych P.C., Kaplinskyi V. V. Lektorska maisternist vykladacha vyshchoi shkoly yak vazhlyva umova uspishnosti vykladatskoi diialnosti [The lecturing skills of a higher school teacher as an important condition for the success of teaching activities]. Naukova shkola akademika I.A. Ziaziuna u pratsiakh yoho soratnykiv ta uchniv: mater. nauk.-prakt. konf.– Kh.: NTU «KhPI», 2017. S.13 – 17.
4. Damzin O. V. Osnovni napriamky doslidzhennia problemy osobystisno-profesiinoho stanovlennia maibutnykh uchyteliv fizychnoi kultury (kin. KhKh – poch. Kh1 stolittia) v konteksti sohodennia [The main directions of research into the problem of personal and professional development of future teachers of physical culture (late 20th - early 11th centuries) in the context of today]. Achievements of 21st Century Scientific Community: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference, September 14-15, 2023. Dnipro, Ukraine.R.147-150.
5. Kaplinskyi V. V., Lazarenko N. I. Metodyka provedennia praktychnykh zaniat u vyshchii shkoli yak vazhlyva umova formuvannia metodychnoi kompetentnosti studentiv [The methodology of conducting practical classes in higher education as an important condition for the formation of methodological competence of students]. Naukovi zapys-ky VDPU im. M. Kotsiubynskoho. Ser. Pedahohika i psykholohiia. 2017. Vyp. 49. S. 59 – 66
6. Kaplinskyi V. V. Systema profesiinoho stanovlennia maibutnoho vchytelia v protsesi zahalnopedahohichnoi pidhotovky u pedahohichnykh universytetakh [The system of professional development of the future teacher in the process of general pedagogical training in pedagogical universities]. Dys. d-ra ped. nauk. Vin-nytsia, 2019. 482s.
7. Kaplinskyi V. V. Teteruk R. O. Zahalnopedahohichna kompetentnist yak rezultat za-halnopedahohichnoi pidhotovky mahistriv pedahohichnykh universytetiv [General pedagogical competence as a result of general pedagogical training of masters of pedagogical universities]. Achievements of 21st Century Scientific Community: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference, September 14-15, 2023. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine. R.442-445.
8. Kaplinskyi V. V., Damzin O. V. Metod vykhovnykh sytuatsii u moralno-etychnomu stanovlenni maibutnoho vchytelia fizychnoi kultury [The method of educational situations in the moral and ethical formation of the future teacher of physical culture]. Ukrainka polonistyka. Tom 21. № 1 (2023). Zhytomyr. Bydgoszcz. 2023.
9. Osobystisno-profesiine stanovlennia maibutnoho pedahoha: monohrafiia [Personal and professional development of the future teacher: monograph] / Akimova O., Haluziak V. [ta in.]. Vinnytsia: «Tvary», 2020. 228 s.

10. Osobystisno-profesiine stanovlennia pedahoha: andrahohichniy vymir [Personal and professional development of a teacher: the andragogic dimension] / Lazarenko N.I., Lukianova L.B. [ta in.]. Vinnytsia: «Tvory», 2021. 380 s.
11. Osobystisno-profesiinyi rozvytok maibutnoho vchytelia : monohrafiia [Personal and professional development of the future teacher: monograph] / O. V. Akimova, V. M. Haluziak [ta in.]. Vinnytsia : Nilan, 2014. 416 s.
12. Pedahohichniy suprovid osobystisno-profesiinoho profesiinoho rozvytku maibutnoho vchytelia [Pedagogical support of the personal and professional professional development of the future teacher] / Akimova O.V., Haluziak V.M. [ta in.]. Vinnytsia: «Tvory», 2019. 340 s.
13. Profesiine stanovlennia osobystosti maibutnoho vchytelia: monohrafiia [Professional personality formation of the future teacher: monograph] / Akimova O., Haluziak V. [ta in.]. Vinnytsia: «Tvory», 2018. 328 s.
14. Teoretyko-metodychni zasady formuvannia zahalnopedahohichnoi kompetentnosti suchasnoho vchytelia v konteksti stanovlennia yevropeiskoho prostoru vyshchoi osvity: monohrafiia [Theoretical and methodological principles of the formation of general pedagogical competence of a modern teacher in the context of the formation of the European space of higher education: monograph] / Akimova O., Haluziak V. [ta in.]. Vinnytsia: TOV «Nilan-LTD», 2017. 388 s.
15. Formuvannia zahalnopedahohichnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv: monohrafiia [Formation of general pedagogical competence of future teachers: monograph] / Akimova O.V., Haluziak V.M. [ta in.]. Vinnytsia: TOV «Nilan-LTD», 2016. 200 s.